

OPORUKE ISTARSKIH DOSELJENIKA U CHIOGGI (XV.-XVII. ST.)

Lavorka ČORALIĆ

asistent, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 41000 Zagreb, Krčka 1, CRO
 assistente, Istituto per la storia croata, Facoltà di Filosofia di Zagabria, 41000 Zagreb, Krčka 1, CRO

NACRTAK

Na osnovi izvorne građe iz mletačkoga Državnog arhiva prikazani su nazočnost i djelovanje istarskih doseljenika u Chioggi od XV. do XVII. st. Promatra se njihova društvena struktura, imovne mogućnosti, zanimanja, obitelj i rodbinske veze te vjerski život i odnos prema tamošnjim i domovinskim crkvenim ustanovama.

Otok Chioggia ubrajao se tijekom proteklih stoljeća opstojnosti i moći gospodarice mora - Mletačke Republike - u najvažnije otoke Lagune, vodeće ribarsko središte sjevernog Jadrana te posljednju obrambenu predstražu države Sv. Marka. U izvorima različito nazivana (Clodia, Cluza, Clugia, Chiozza), Chioggia je u ranom srednjem vijeku naseljena izbjeglicama iz gradova Padove, Este, Passate i Monselice. U VIII. stoljeću postaje sastavnim dijelom mletačkog dukata. Zadržava unutarnju samoupravu, statut i organe vlasti s gastaldom i kancelarom na čelu. Godine 1110. Enrico Grançarolo, biskup Malamocca, premješta svoje sjedište i sjedište kanoničkog kaptola u Chioggiu, koja od tada postaje biskupskim sjedištem čitavoga susjednog područja. Kao dio lagunskoga obrambenog bedema Mletaka, Chioggia će u mletačko-genoveskom ratu 1378-1380. godine imati odlučujuću ulogu (tzv. rat za Chioggiu) te će nakon predaje genoveske flote nadomak Chioggi (1380) biti sklopljen Turinski mir (1381) na osnovi kojeg će Mleci steći trajnu prevlast na Sredozemlju. Sudbina Chioggie u idućim stoljećima u cijelosti slijedi sudbinu Mletaka, u sastavu kojih ostaje sve do povijesnog kraja Republike 1797. godine.¹

Tijekom svih proteklih stoljeća uključenosti Chioggie u povijest Mletaka održavala se snažna veza između istočne i zapadne jadranske obale. U prošlim smjercima časopisa predstavili dio tih svestranih kretanja i prožimanja, posvećujući posebnu pažnju problematici nazočnosti i djelovanja doseljenika iz slovenskih gradova Pirana i Kopra u samoj Veneciji.² U ovom radu cilj nam je, također na osnovi izvorne građe iz mletačkoga Državnog arhiva (fond Notarile testamenti), predstaviti nazočnost doseljenika iz mletačkoga dijela Istre u Chioggi. Ovdje je potrebno napomenuti da brojnost, kvaliteta i upotrebljivost izvora za istraživanje nazočnosti istarskih doseljenika u Chioggi zaostaje za opsegom i raznovrsnošću građe koju smo posjedovali za problematiku doseljavanja i prisutnosti Istrana u samoj Veneciji - glavnom gradu jedinstvene države koji je nudio mnogo više mogućnosti za zaposlenje i djelovanje doseljenika iz svih dijelova istočnojadranske obale. Istraživanje i predstavljanje problematike nazočnosti Istrana u Chioggi stoga će opsegom i raznolikošću biti manje obuhvatno od prethodnih priloga, te, budući da to ovoga puta nismo smatrali prijeko potrebnim, bez podjele pojedinih dijelova teksta na zasebna poglavlja.³

1 O povijesnom razvoju Chioggie usp: Bullo; Marcato 1967 i 1976.

2 Čoralić 1993 i 1994.

3 Nema tu teškoću pri istraživanju spisa chioggijskih bilježnika čine tzv. "testamenti chiusi" (zatvorene oporuke). Za razliku od mletačkog dijela notarijata, čije su oporuke gotovo u cijelosti dostupne istraživačima, spisi chioggijskih bilježnika sadrže velik broj oporuka koje nikada nisu otvorene odnosno javno obznanjene na zahtjev oporučiteljevih nasljednika. Kako je dio oporuka istarskih doseljenika također zatvoren, a pravila mletačkog Državnog arhiva ne dozvoljavaju njihovo otvaranje, istraživač se može poslužiti samo podacima s prednje stranice oporuke (ime oporučitelja, podrijetlo, zanimanje, datum). Dio vrijednih podataka o oporučiteljima time ostaje zatajen.

Vremenski okvir istraživanja ograničen je na razdoblje od XV. do XVII. stoljeća. Unutar navedenog razdoblja primjetno je da najveći broj izvora (oporuka) potječe iz prve polovice XV. i XVI. stoljeća, dok su ostali vremenski odsječci zastupljeni s mnogo manjim brojem dokumenata. Iz istraživanja smo isključili posljednje stoljeće (XVIII.) opstojnosti Mletačke Republike, kada su, usporedo s naglim razvojem ribarstva na sjeverno-jadranskoj obali, veze između Chioggie (vodećeg središta Jadrana) i razvijenih istarskih ribarskih gradova, imale mnogo snažnija obilježja, najčešće ispunjena međusobnim sukobima i borbom za prevlast.⁴

Istarski doseljenici u Chioggi najčešće se u izvorima označuju općenitim navodom "Istrianus" ili "Istriani" te nam njihovo podrijetlo nije poznato.⁵ Kada je riječ o navođenju doseljenika s obzirom na gradove iz kojih potječu, primjetno prednjači Piran.⁶ Slijede ga s podjednakim brojem primjera Pula i Poreč, dok je spomen Kopra i Umaga ograničen na pojedinačne primjere.⁷ Svi doseljenici podrijetlom su, kako svjedoče izvori, iz mletačkog dijela istarskog poluotoka. Istrani su u izvorima najčešće zabilježeni s vlastitim i očevim imenom, a spomen prezimena susreće se u samo nekoliko primjera (Mizozzi iz Pule, Tagiario iz Pirana).

Zanimanja istarskih doseljenika rijetko su navedena u izvorima. U primjerima kojima raspolazemo navedeno je samo jedno obrtničko zanimanje (postolar),⁸ te nekoliko crkvenih dužnosti. Riječ je o čestoj pojavi kad

žene udovice u kasnijim godinama prilaze laičkom redu franjevac trećoredaca ili dominikanaca (picokare)⁹ te o zanimljivu i dragocjenu spomenu jednog chioggianskog kanonika istarskog (Piran) podrijetla - svećeniku Marinu Tagiaru.¹⁰

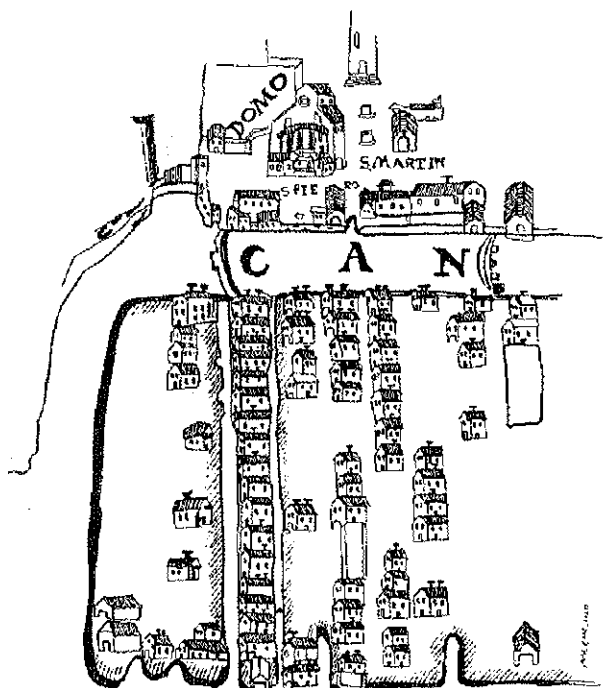
Obitelj, bračni status, rodbinske i prijateljske veze i oznanstva također su nezaobilazan vid svakog razmatranja problematike nazočnosti istarskih doseljenika u Chioggi. Oporuke svjedoče da je najveći dio doseljenika u novoj sredini zasnivao obitelj, što je, napose ako su pronalazili zanimanje koje je rješavalo njihove egzistencijalne probleme, pospješivalo njihov trajan ostanak u Chioggi. U oporukama se članovi najbliže obitelji spominju kao izvršitelji oporučiteljeve posljednje volje te, napose kada je riječ o suprugu odnosno supruzi i njihovim izravnim potomcima, kao jedini i glavni nasljednici cjelokupne oporučiteljeve imovine.¹¹ Navodi u kojima se iznose oporučiteljeve ostavštine najbližima svjedočanstvo su i širine obiteljskog i rodbinskog kruga koji obitava u Chioggi. Stoga se, osim članovima najuže rodbine, dio oporuke odnosi i na oporučiteljeve braću i sestre, rođake, nećake te unuke odnosno potomke treće generacije useljenika.¹² Zanimljivo je spomenuti da se u oporuci chioggianskog kanonika Marina Tagiara zatječe za crkvene osobe neuobičajen (neprimjeren) spomen izvanbračnog djeteta, kojem ovaj svećenik piranskog podrijetla ostavlja znatnu svotu od sto dukata.¹³

- 4 Problematika ribarskih sporova između ribara iz Chioggie (Cozota) i Istrana, koja ni do danas nije u potpunosti okončana, zasebna je tema koja je u historiografiji već obrađena u više studija. Usp: Caprin; Bastoli 1963. i 1984; Stulli.
- 5 Maria condam Francesco Istriani (ASV, NT, b. 1354, reg. V, br. 282, 20.7.1548); Franciscus Istrianus condam Bernardini (b. 1351, reg. I, br. 50, 18.8.1570).
- 6 Cecilia Bonivento consorte di Vincenzo Piranese (NT, b. 1458, reg. IV, br. 260, 26.3.1615); Presbiter Marinus Tagiario canonicus Clugiensis filius ser ... rin de Pirano (b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528). Iz godine 1522. potječe prilično ostećena i nečitka oporuka Marije ... relicta condam Marigo Tajacozzo de Piran (b. 1449, br. 30, 24.7.1522). Kako su prema sadržaju ove dvije oporuke osobe koje se u njima spominju istovjetne, smatramo da je riječ o istom prezimenu, koje, budući da je oporuka chioggianskog kanonika bolje sačuvana i čitkija, najvjerojatnije glasi Tagiario.
- 7 Maria Cavazza relicta condam Paolo de Parenzo (NT, b. 1423, reg. I, br. 14, 9.5.1525); Madalena condam Iohannis Pietro de Parenzo (b. 1444, br. 25, 16.4.1539); Agosto Mizozzi de Pola condam Novello (b. 1457, reg. III, br. 144, 14.8.1434); Domenico de Pola (b. 1325, br. 7, 27.6.1401); Divicia fiola olim Zanetti de Capite Istria (b. 1437, reg. I, br. 7, 15.1.1438); Cipriana de Umaga condam Francesco (b. 1408, reg. I, br. 50, 10.4.1550).
- 8 Divicia fiola olim Zanetti de Capite Istria sutor (NT, b. 1437, reg. I, br. 7, 15.1.1438).
- 9 Suor Maria Istriana piccolara di s. Francesco (NT, b. 1384, reg. IV, br. 256, 12.7.1527). U dvije oporuke i jednom kodiciću koje je dala sastaviti Ciprijana pok. Franje iz Umaga jednom se navodi njezina pripadnost picokarima sv. Franje (b. 1316, reg. I, br. 42, 24.1.1534), a dva puta redu sv. Dominika (b. 1408, reg. I, br. 50, 10.4.1550; reg. II, br. 143, 3.8.1558).
- 10 Presbiter Marinus Tagiario canonicus Clugiensis filius ser ... rin de Pirano (NT, b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528).
- 11 Madalena condam Iohannis Pietro de Parenzo: Commissarius Paulino butario marito meo et Zuane Maria fratello del ditto marito mio. Il residuo de tutti beni lasso a Paulino marito mio et commissario mio (NT, b. 1444, br. 25, 16.4.1539); Franciscus Istrianus: ... voglio miei commissarii et esecutori Lucia filia mia et Paolo suo figlio. Il resto de tutti miei beni lasso alla Lucia fiola et commissaria mia et doppo la sua morte a Paolo suo fiolo et nevodo mio (b. 1351, reg. I, br. 50, 18.8.1570).
- 12 Madalena condam Iohannis Pietro de Parenzo: Item lasso a Hieronima sorella mia la mia vesta de sarza nigra la più vecchia et la mia cappa usada. Item lasso a Zanina mia sorella una mia guarnazza de tella bianca usada, quattro camise, una vecchia. Item lasso a Vittoria nezza mia fiola della condam Antonia mia fiola lire 50 (NT, b. 1444, br. 25, 16.4.1539); Franciscus Istrianus: Item lasso a Pasqualin Bonaldo già mio zener ducato mezzo. Item lasso a Arcanzolla mia nezza et figliola condam Alvise mio fratello lira una e soldi quattro (b. 1351, reg. I, br. 50, 18.8.1570).
- 13 Item dimitto Iohanni filio meo aut non filio meo ducatum centum ad beneplacitum meum (b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1526).

Oporučni podaci o doseljenikovu krugu prijatelja, poznanika i poslovnih sudrugova navode se vrlo rijetko. Ipak, prema podacima koji se odnose na svjedoke prisutne prilikom sastavljanja oporuke, saznaje se da je uglavnom riječ o stanovnicima Chioggie sličnoga društvenog statusa i zanimanja (obrtnici), prije svega pučanima, koji su, poput najvećeg dijela naših useljenika, skromnih ili tek osrednjih imovnih mogućnosti.¹⁴ Spomena je vrijedan i podatak o posrednim vezama Istrana s doseljenicima iz drugih dijelova istočnojadranske obale. Tako Dubrovčanin Ivan pok. Rade u svojoj oporuci spominje rodaka Andriju, podrijetlom Dubrovčanina, tada stanovnika Rovinja, te mu ostavlja dio imovine koji preostane nakon ispunjavanja ostalih legata.¹⁵

Podaci o ostavštinama istarskih iseljenika članovima njihove obitelji i rodbine pokazatelj su i njihovih imovnih mogućnosti. Prema visini novčanih svota, vrsti i brojnosti pokretnih predmeta (odjeća, nakit, ukrasi, dijelovi pokućstva i sl.) koje oporučno ostavljaju, primjetno je je riječ o osobama nižega i srednjeg društvenog statusa, kojih su imovne mogućnosti karakteristične za većinu tamošnjih pučana - sitnih obrtnika, pomoraca i mornara. Oporuke Istrana stoga uglavnom sadržavaju podatke o njihovoj pokretnoj imovini te su navodi o nekretninama (u prvom redu kuće), zabilježeni vrlo rijetko.¹⁶

Vjerski život i duhovnost, odnos spram crkvenim ustanovama i duhovnim osobama jedan su od češće spominjanih aspekata svakodnevnoga života ljudi prošlog stoljeća, a oporuke zasigurno jedan od najpotpunijih izvora njihova proučavanja. U oporukama istarskih doseljenika zatiče se niz podataka uobičajenih za tu vrstu izvora. Prije svega riječ je o oporučiteljevoj želji za služenjem određenog broja misa u spomen oporučitelju i za spas njegove duše, pri čemu se kao mjesto njihova održavanja navodi katedralna crkva sv. Marije.¹⁷ Uz spomen o misama, vrijedni su pažnje i navodi o slanju jedne od oporučitelju bliskih osoba na hodočašće u glasovita svetišta Asiz i Loreto gdje se, sukladno onodobnim običajima, daju mise i podjeljuju indulgencije za spasenje pokojnika.¹⁸ Kada je riječ o oporučnim legatima crkvenim ustanovama, raspoložemo samo dvjema

Predjel katedralne crkve sv. Marije u Chioggi. U ovoj se gradskoj četvrti, kao i obližnjoj obali, tijekom prošlog stoljeća spominje niz doseljenika iz mlječke Istre. (Crtež A. Sabbadina iz 1557.)

oporukama istarskih iseljenika. U prvom primjeru riječ je o već više puta spomenutoj oporuci kanonika Marina Tagiara, koji svom matičnom kaptolu Chioggie ostavlja dva dukata, dok za gradnju tamošnje glasovite zavjetne crkve B.V. della Navicella namjenjuje jedan dukat.¹⁹ Sadržaj jedne druge oporuke zanimljivo je svjedočanstvo o neprekinutosti veza istarskih doseljenika s njihovim starim krajem. Marija Tajacozzo iz Pirana se opširnim navodima prisjeća katedralne crkve sv. Jurja u Piranu te tamošnjim bratovštinama (sv. Jurja, sv. Lucije, sv. Bernardina, sv. Franje, sv. Marije Magdalene, sv. Marije "de minoranti" i oltara Presvetog Gospodina)

14 Tako je brodograđevni majstor Pantaleon svjedok oporuke Divicije pok. Zaneta iz Kopra (NT, b. 1437, reg. I, br. 7, 15.1.1438), dok je pekar Pompeo pok. Dominika svjedok prilikom sastavljanja oporuke Madalene pok. Ivana Petra iz Poreča (b. 1444, br. 25, 16.4.1539).

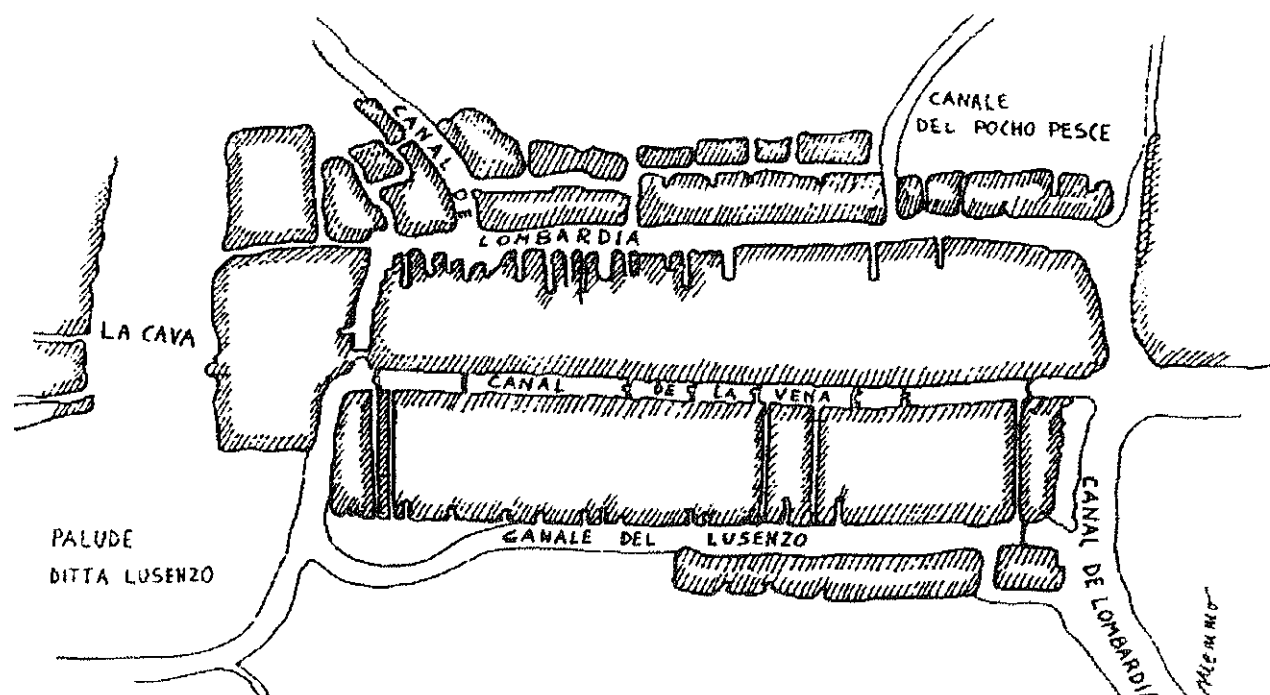
15 Iohannes condam Radi de Ragusio Clugie habitator: ... et residuum volo dare Andree de Ragusio consobrino meo habitatore Rovigni (NT, b. 1288, reg. II, br. 15, 18.7.1468).

16 Tako Franjo Istranin pok. Bernardina spominje svoju kuću u Chioggi te je ostavlja svojoj kćeri i izvršiteljici oporuke Luciji, njezinim kćerima Ivani i Santi te sinu Pavlu (NT, b. 1351, reg. I, br. 50, 18.8.1570).

17 Maria relicta condam Marigo Tajacozzo de Piran: Item volo scribi in vesperos mortuum in ecclesia s. Mariae de Clugia. Item volo quod presbiter Marcus celebrat per l'anima mia missas B. V. Marie e s. Gregorii (NT, b. 1449, br. 30, 24.7.1522).

18 Presbiter Marinus Tagliaro canonicus Clugiensis filius ser ... rin de Pirano: Item volo mittere ad Asisum et ad ecclesie Beate Vergine de Loreto ad recipiendum illis indulgentiis (NT, b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528); Madalena condam Iohannis Pietro de Parenzo: ... et mandato ad Asisi per l'anima mia (b. 1444, br. 25, 16.4.1539).

19 Item dimitto capitolii Clugie ducatos duos. Item dimitto ducatum unum fabricce ecclesie Beate Vergini de Navicella (NT, b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528).

Prostorni plan chioggianskih kanala. Uzduž tih kanala odvijao se svakodnevni život i djelatnost svih stanovnika Chiogge. (Crtež a. Sabbadina iz 1557.).

koje, kako se u oporuci navodi, imaju sjedište u toj stolnici, ostavlja skromne novčane svote od 24 solida. Osim navedenog, Marija namjenjuje deset libara siromašnim stanovnicima (pauperes) Pirana.²⁰

Spomen duhovnih osoba u Chioggi odnosi se isključivo na svećenike koji su u bliskoj rodbinskoj vezi s istarskim oporučiteljima. Tako Divicia, kei pok. Zanetta iz Kopra, imenuje svoga sina, svećenika Jakova, izvršiteljem svoje oporuke i jedinim nasljednikom cjelokupnih dobara.²¹ Isto tako izvršitelj oporuke i glavni nasljednik oporučiteljeva imetka u primjeru kanonika Marina Tagiara jest njegov brat, tamošnji svećenik Ivan.²²

Značajan je prilog poznavanju istarsko-chioggianskih veza i djelovanje istaknutih duhovnih osoba podrijetlom iz Chiogge u istarskim gradovima. Takva je osoba Chioggianin Pietro Morari, isprva kanonik u rodnom gradu, potom generalni vikar u Poreču te ko-

perski biskup (1630-1652). Djelujući u Kopru više od dvadeset godina, Morari je posvetio više novih crkava u istarskim gradovima (novo sjedište kapucina u Kopru i obnovljenu crkvu sv. Jurja u Piranu). Održao je dvije sinode na kojima je donošenjem novih odredaba nastojao poboljšati disciplinu tamošnjeg svećenstva. Važna Morarijeva zasluga bila je i rad na obnovi i povećanju biskupskih prihoda, koji su se izrazito smanjili u vrijeme kada je te prostore pogodila kužna pošast.²³ Raspoložemo oporukom koju je Pietro Morari napisao u rodnoj Chioggi 1649. godine.²⁴ U uvodu oporuke ističe da u potpunosti potvrđuje oporuku koju je prethodno napisao u Kopru (ne navodi datum njezina nastanka) te poništava legate namijenjene osobama koje su u međuvremenu preminule. Djelujući u Kopru, istodobno rodbinski, podrijetlom i imetkom vezan uz Chioggiu, Morari je imenovao dvostruke izvršitelje svoje posljednje volje: u Chioggi su to tamošnji građani Tibur-

20 Item volo quod dispendavi libras 10 inter pauperos in Pirano pro anima mea. Item dimitto soldos 20 scole s. Georgii de Pirano et soldos 20 scole s. Francisci de Pirano et soldos 20 scole s. Bernardini et scole s. Lucie totidem soldos 20 et scole s. Marie Madalene totidem et totidem altari Domini positum in ecclesia preffata s. Georgii et totidem soldos 20 s. Marie de minoranti in ipso loco (NT, b. 1449, br. 30, 24.7.1522).

21 Dimitto meum commissarium et heredem universalem presbiterum Jacobum filium meum cui dimitto omnia bona mea (NT, b. 1437, reg. I, br. 7, 15.3.1438).

22 Commissarios... et presbiter Iohannem Tagiara fratris mei. Residuum bonorum dimitto Iohannem fratri et commissario meo (NT, b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528).

23 Naldini, 104-105, 289-290.

24 NT, b. 1323, reg. II, br. 102, 26.7.1649.

zio Cilla i Giacomo Castelli, a u Kopru ondašnji kanonik Giuseppe Giusti. Oporuka Pietra Morarija napisana u Chioggi ne sadržava podatke koji se izravno odnose na njegovo biskupsko sjedište te se uglavnom tiče legata namijenjenih Morarijevim najbližim rođacima (nećaci-ma), kojima ostavlja najveći dio svog imetka. Zanimljivo je naposljetku spomenuti da je lik koperskog biskupa često spominjan u historiografiji Chioggie. Morari se, prema pisanju istraživača prošlosti Chioggie, ubraja u pisce jednog od prvih pregleda povijesti Chioggie. Podaci koji se zatječu u tom djelu (objavljenom tek 1870. godine u Chioggi), važan su izvor za poznavanje crkvene prošlosti i umjetničke baštine Chioggie.²⁵ Spomen na koperskog biskupa i povjesničara Chioggie sačuvan je i u katedrali Chioggie, gdje se u kapeli ss. Felice e Fortunato čuva njegov portret, rad nepoznatoga slikara.²⁶

Prisutnost i djelovanje istarskih doseljenika na mletačkom otoku Chioggi dio je sveukupnog procesa iseljavanja stanovnika podrijetlom iz različitih dijelova istočne na zapadnu jadransku obalu tijekom prošlih stoljeća. U odnosu na useljavanja u Mletke, spomen istarskih, ali i drugih iseljenika s istočnog Jadrana u Chioggi, mnogo je rjeđi i izvornom građom suženiji. U ovom radu ograničili smo se, poradi oskudnosti izvora, isključivo na oporuke istarskih doseljenika u Chioggi u razdoblju od XV. do XVII. stoljeća. Podaci koje zatječemo u toj vrsti izvora kazuju, iako često nepotpuno, o podrijetlu doseljenika (istarskim gradovima iz kojih dolaze), zanimanjima, obitelji, rodbinskim i prijateljskim vezama, vjerskom životu i odnosu spram tamošnjim i domovinskim crkvenim ustanovama i duhovnim osobama, imovnim mogućnostima i društvenom statusu. Sveukupno gledajući, može se zaključiti da se problematika istarske nazočnosti i tragova u Chioggi uklapa u cjelovit proces veza i prožimanja, utjecaja i razmjena, kako gospodarskih tako i kulturnih, između dviju jadranskih obala tijekom prošlih stoljeća njihove zajedničke povijesti.

U prilogu donosimo abecednim redom popis svih oporuka istarskih doseljenika u Chioggi. Oporuke čiji je sadržaj nedostupan označili smo posebno.

- 1) Agosto Mizozzi de Pola condam Novello (NT, b. 1457, reg. III, br. 144, 14.8.1434)
- 2) Antonia di Pironi condam Antonio consorte Mattio Istriani (zatvorena, NT, b. 1354, reg. IV, br. 262, 20.11.1544)
- 3) Cecilia Bonivento consorte di Vincenzo Piranese (zatvorena, NT, b. 1456, reg. IV, br. 260, 26.3.1615)
- 4) Cipriana de Umago condam Francesco pizzocara a s. Domenico (zatvorena, NT, b. 1408, reg. I, br. 50, 10.4.1550); ista (zatvorena, reg. II, br. 143, 3.8.1558); ista (navedena kao pincokara reda S. Francesco) (zatvorena, NT, b. 1316, reg. I, br. 42, 24.1.1534)
- 5) Divicia fiola olim Zanetti de Capite Istria sutor et uxor ad presens Antonii Visca de Clodie (NT, b. 1437, reg. I, br. 7, 15.1.1438)
- 6) Domenico de Pola (NT, b. 1325, br. 7, 27.6.1401)
- 7) Franciscus Istrianus condam Bernardini ad presens Clodie habitator (NT, b. 1351, reg. I, br. 50, 18.8.1570)
- 8) Madalena condam Iohannis Pietro de Parenzo et uxor Paulini butario de Clodia (NT, b. 1444, br. 25, 16.4.1539)
- 9) Maria Cavazza condam Domenico relicta condam Paolo de Parenzo (zatvorena, NT, b. 1353, reg. I, br. 3, 28.3.1525); ista (zatvorena, NT, b. 1423, reg. I, br. 14, 9.5.1525)
- 10) Maria condam Francesco Istriani (zatvorena, NT, b. 1354, reg. V, br. 282, 20.7.1548)
- 11) Suor Maria Istriana piccocara di s. Francesco (zatvorena, NT, b. 1384, reg. IV, br. 256, 12.7.1527)
- 12) Maria ... relicta condam Marigo Tajacozzo de Piran (NT, b. 1449, br. 30, 24.7.1522)
- 13) Maria Piccola condam Marco consorte di Nicolo Istriani (zatvorena, NT, b. 1298, reg. I, br. 8, 27.5.1528)
- 14) Presbiter Marinus Tagiari canonicus Clugiensis filius ser ...rin de Pirano (NT, b. 1343, reg. V, br. 266, 20.3.1528)

25 Scapin, 106; Marcato 1976, 653-654.

26 Bullo, 25.

RIASSUNTO

Continuando la ricerca sui contatti e sulle compenetrazioni tra le due sponde adriatiche durante i secoli scorsi, pubblicata già nei numeri precedenti di questa stessa rivista, in questo saggio - basato sul materiale d'archivio custodito presso l'Archivio di Stato di Venezia (fondo Notarile testamenti) - si riporta la presenza e l'attività degli immigrati a Chioggia dalla Provincia dell'Istria dal '400 al '600. Viene rilevato il periodo più intenso della loro presenza nelle fonti storiche, le località istriane di provenienza, la struttura sociale, le facoltà materiali, come anche il loro mestiere. In base ai testamenti, viene brevemente accennata la struttura familiare degli immigrati, come pure i rapporti di parentela e d'amicizia. Con speciale attenzione viene seguita la vita religiosa dei detti immigrati, e soprattutto il loro rapporto verso le istituzioni ecclesiastiche della terra nativa. Nella parte finale del saggio viene presentata l'attività del vescovo capodistriano Pietro Morari, nativo di Chioggia. Nel supplemento viene riportato l'elenco di tutti i testamenti ritrovati di immigrati istriani a Chioggia.

(Traduzione di Marino Manin)

IZVORI I LITERATURA

ASV, Archivio di Stato di Venezia

Basioli 1963: J. Basioli, Razvitak ribarstva na zapadnoj obali Istre, u: Problemi sjevernog Jadrana, sv. 1, Rijeka 1963, 75-151.

Basioli 1984: J. Basioli, Ribarstvo na Jadranu, Zagreb 1984, 119-121.

Bullo: C. Bullo, Degli oggetti d'arte più rimarchevoli esistenti in Chioggia, Chioggia 1872.

Caprin: G. Caprin, Marine istriane, Trieste 1889, 133-136.

Čoralić 1993: L. Čoralić, Prisutnost i djelovanje doseljenika iz Pirana u Veneciji od XV. do XVII. stoljeća, Annales 3/'93, Koper 1993, 101-116.

Čoralić 1994: L. Čoralić, Nazočnost, život i djelovanje koperskih doseljenika u Veneciji od XV. do XVIII. stoljeća, Annales 5/'94, Koper 1994, str. 167-178.

Marcato 1967: U. Marcato, Chioggia e il suo lido. Guida storico-artistica, Padova 1967.

Marcato 1976: U. Marcato, Storia di Chioggia, Chioggia 1976.

Naldini: P. Naldini, Corografia ecclesiastica o' sia descrizione della città e della diocesi di Givstinopoli detto volgarmente Capo d'Istria, Venezia 1700.

NT, Notarile testamenti

Scapin: F. M. Scapin, Gli ospedali e i lazzaretti di Chioggia nella storia, u: Atti del Primo Congresso italiano. Storia ospitaliera, Reggio Emilia 1957, 653-668.

Stulli: B. Stulli, Borba oko ribolova u obalnom moru Istre, Split 1955.